

Regional strategi for kultur, reiseliv og opplevelser i Vestfold (2026-2033)

Innhold

1. Innledning	2
1.1 Formål.....	2
1.2 Rammer for strategiarbeidet	2
1.3 Strategiens oppbygging.....	4
1.4 Overordnede føringer.....	6
1.5 Samarbeid, roller og ansvar.....	7
2 Kultur, reiseliv og opplevelser i Vestfold.....	9
2.1 Vestfoldkysten	9
2.2 Natur og friluftsliv.....	10
2.3 Byer og tettsteder.....	10
2.4 Kulturarven	10
2.5 Kunst og kultur	11
2.7 Arrangement, opplevelser og familie.....	11
2.8 Vestfold som reisemål.....	12
2.9 Oppsummering.....	12
3 Satsingsområder	13
3.1 Vestfold for alle - <i>Kultur og reiseliv som drivkraft for et inkluderende og mangfoldig Vestfold</i>	13
3.1.1 Utviklingstrekk og muligheter	13
3.1.2 Mål og oppfølging i handlingsprogrammet	15
3.2 Vestfoldlivet - <i>Kultur og reiseliv som drivkraft for et sterkere og mer attraktivt Vestfold</i>	17
3.2.1 Utviklingstrekk og muligheter	17
3.2.2 Mål og oppfølging i handlingsprogrammet	19
3.3 Vestfoldkysten - <i>Kultur og reiseliv som drivkraft for et grønnere og mer bærekraftig Vestfold</i>	21
3.3.1 Utviklingstrekk og muligheter	21
3.3.2 Mål og oppfølging i handlingsprogrammet	22
4 Måltabell.....	25
5 Vedlegg og referanser	26

1. Innledning

Fylkestinget vedtok 18. desember 2024, gjennom regional planstrategi (FT-sak 177/24), å utarbeide en strategi for kultur, reiseliv og opplevelser. Strategien skal konkretisere og følge opp målene i Vestfoldplanen innenfor fagområdene bibliotek, friluftsliv, idrett, kultur, kulturarv og reiseliv

Kultur og reiseliv bidrar til aktivitet, verdiskaping, inkludering, opplevelser og livskvalitet. Tilgang til natur, kulturmiljøer, opplevelser og kulturarenaer bidrar til å øke Vestfolds bosteds- og besøksattraktivitet, og kan påvirke fylkets muligheter til å tiltrekke seg nye bedrifter. Fylkeskommunen har som regional utviklingsaktør en sentral rolle i forvaltningen av disse verdiene og mulighetene. Strategien skal være et styringsverktøy for fylkeskommunen i dette arbeidet og sikre koordinert innsats for kultur og reiseliv i Vestfold.

Leseveiledning: Strategien er strukturert i tre deler: en innledningsdel, en del hvor kultur og reiselivet beskrives, både hver for seg og sammen. Den tredje delen viser de tre satsingsområdene i strategien med underliggende mål og prioriterte retninger for oppfølging i handlingsprogrammet. De to siste kapitlene er en måltabell og en oversikt over vedlegg og referanser.

1.1 Formål

Samarbeid mellom kultur og reiseliv gir nye muligheter for utviklingen i Vestfold. Det overordnede formålet med strategi for kultur, reiseliv og opplevelser er derfor å gi retning for hvordan kultur og reiseliv sammen, og hver for seg, kan bidra til grønn omstilling, sosial bærekraft og fremtidsrettet regional vekst med Vestfoldplanen som ramme. Strategien skal løse dette ved å synliggjøre hvordan

- Kultur og reiseliv kan være en drivkraft for et **inkluderende og mangfoldig Vestfold**
- Kultur og reiseliv kan være en drivkraft for **et sterkere og mer attraktivt Vestfold**
- Kultur og reiseliv kan være en drivkraft for et **grønnere og mer bærekraftig Vestfold**

Strategien skal på denne måten:

- bidra til at det blir mer attraktivt å bo, besøke og etablere virksomhet i Vestfold.
- vise retning, og legge til rette, for gode utviklingsmuligheter i kultur- og reiselivsfeltet
- synliggjøre hvordan kultur og reiseliv gjensidig kan forsterke hverandre slik at de viktigste ressursene Vestfold har – mat, kultur og natur - kan utnyttes på en god og bærekraftig måte.

1.2 Rammer for strategiarbeidet

Strategi for kultur, reiseliv og opplevelser erstatter [Kulturstrategi \(2021-2024\)](#) og [strategi for reiseliv \(2022-2030\)](#). I strategien skal ivareta hele kultur og reiselivsfeltet, og vil derfor være mer overordnet enn de tidligere strategiene.

REISELIV

Reiseliv omfatter alle aktiviteter, tjenester og næringer som er knyttet til mennesker på reise – enten for fritid, arbeid, kultur, natur, arrangementer eller andre formål.

Reiselivsnæringen inkluderer blant annet overnatting, servering, transport, kultur, mat og naturopplevelser og formidling, og er avhengig av samspillet mellom kommersielle aktører, offentlige tjenester og fellesgoder som natur, kulturarv og infrastruktur.

KULTUR

I strategien brukes kultur som et samlebegrep som omfatter kunst- og kulturfeltet, idrett, friluftsliv, biblioteksutvikling, museumsvirksomhet og kulturarv – både materiell og immateriell

Kultur- og reiselivsfeltet i Vestfold har mange berøringspunkter, men bruker delvis ulikt språk, samt ulike virkemidler og arbeidsmåter. Kulturlivet er i hovedsak offentlig finansiert og verdibasert, med mål om kunstnerisk kvalitet, deltagelse og samfunnsbygging. Reiselivet er mer markedsorientert og privat finansiert, med fokus på synlighet, opplevelsesutvikling og økonomisk verdiskaping. Dette medfører at fagfeltene har forskjeller knyttet til kommunikasjon, tidshorisonter og drivkrefter, men også styrker som utfyller hverandre.

Strategien har tre sentrale målgrupper: Fylkeskommunen, vestfoldkommunene og aktører innenfor kultur og reiseliv i fylket.

Strategien for kultur, reiseliv og opplevelser er en del av Vestfolds planstruktur og må ses i sammenheng med andre regionale planer og strategier.

Medvirkning

Arbeidet med strategien er lagt opp i tråd med plan- og bygningsloven og nasjonale forventninger til medvirkning i planarbeid. Prosessen er gjennomført i samarbeid og dialog med relevante aktører blant annet gjennom strategiverksteder. Innspill fra medvirkningen er bearbeidet og brukt i arbeidet med mål og handlinger. Flere av innspillene til handlingsprogrammet for reiselivsstrategien, som ble vedtatt i 2023, er fortsatt aktuelle og er videreført.

1.3 Strategiens oppbygging

For å sikre at strategien følger opp Vestfoldplanen, er strategien strukturert i tre satsingsområder som følger opp Vestfoldmålene:

Vestfoldmål	Satsingsområde
Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltagelse	Vestfold for alle - Kultur og reiseliv som drivkraft for et inkluderende og mangfoldig Vestfold
Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskaping	Vestfoldlivet - Kultur og reiseliv som drivkraft for et sterkere og mer attraktivt Vestfold
Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima	Vestfoldkysten - Kultur og reiseliv som drivkraft for et grønnere og mer bærekraftig Vestfold

Sammenhengen mellom målene i strategien og Vestfoldplanens fylkesmål og hovedmål framgår av måltabellen i kapittel 4.

Målene skal svare opp hvordan fylkeskommunen ivaretar ambisjonene innenfor hvert satsingsområde, og er utarbeidet med bakgrunn i kunnskapsgrunnlag, utviklingstrekk og medvirkning. Målene er i størst grad samfunns mål. Det betyr at de uttrykker hvilken nytte eller verdiskaping handlingene skal gi for samfunnet. Enkelte mål vil kunne konkretiseres og følges opp gjennom relevante indikatorer og rapportering der dette vurderes hensiktsmessig.

Regional Strategi for kultur, reiseliv og opplevelser i Vestfold - MÅL

Illustrasjon: Sammenhengen mellom Vestfoldplanens mål og målene i strategi for kultur, reiseliv og opplevelser

Handlingsprogram

Handlingsprogrammet prioriterer bruk av fylkeskommunens virkemidler. Det viser aktuelle samarbeidspartnere og finansieringsform. De handlingene som trenger finansiering gjennom fylkeskommunens økonomi- og handlingsplan forutsetter vedtak der for å realiseres.

Handlingsprogrammet revideres hvert andre år. Rapportering på handlingsprogram vil skje i forbindelse med fylkeskommunens økonomi- og handlingsplanprosess.

Strategien er organisert i tre gjennomgående satsingsområder:

- Vestfold for alle
- Vestfoldlivet
- Vestfoldkysten

Satsingsområdene skal gi strategisk retning for arbeidet og samle prioriterte handlinger, samarbeid og virkemidler på tvers av fagområdene. Gjennom denne organiseringen skal tiltak og handlinger innenfor hvert satsingsområde forsterke hverandre og bidra til bedre måloppnåelse.

For eksempel kan et kriterium for samarbeidsavtaler være en forventning om å delta i nettverk eller samarbeid knyttet til et satsingsområde. På den måten legges det til rette for at ulike aktører som arbeider innenfor samme satsingsområde møtes, deler erfaringer og utvikler tiltak i fellesskap.

Fagområdene er markert med følgende symboler:

Idrett

Friluftsliv

Reiseliv

Kulturarv

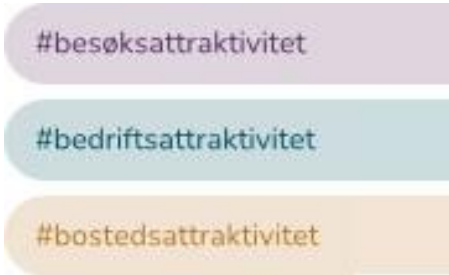
Kunst og kultur

Bibliotek

“De tre B'ene” - Bostedsattraktivitet - Besøksattraktivitet og Bedriftsattraktivitet

Fylkestinget har vedtatt at fylkesdirektøren skal «fortsette arbeidet med å forsterke og koordinere fylkeskommunens innsats for økt attraktivitet» (FT 125/24). Oppdraget har enkobling til strategiens arbeidsområder, og inngår derfor som en naturlig del av strategiens innretning. Telemarksforskning bruker begrepet «de tre B'ene» som viser til at flere områder påvirker attraksjonskraften i en by, kommune eller region. Alle de tre B'ene påvirker bosettingsutvikling, besøks- og bedriftsetablering, og er gjensidig avhengig av hverandre. Når det jobbes med alle tre områdene, kan de forsterke hverandre og bidra til positiv utvikling. Kultur og reiseliv er sentrale verktøy for å styrke Vestfolds attraksjonskraft. De tre B'ene er også ambisjoner som forener fagområdene bibliotek, friluftsliv, idrett, kultur, kulturarv og reiseliv.

#besøksattraktivitet

#bedriftsattraktivitet

#bostedsattraktivitet

1.4 Overordnede føringer

FNs bærekraftsmål

FNs 2030-agenda består av 17 bærekraftsmål og 169 delmål. Bærekraftsmålene dekker alle samfunnsområder, de henger tett sammen og balanserer de tre bærekraftsdimensjonene. Det er samspillet mellom dem som avgjør om noe blir bærekraftig. Hovedbudskapet er at man skal “leave no one behind”, altså at ingen skal falle utenfor.

Det er en nasjonal forventning at bærekraft skal være et gjennomgående hensyn i all strategisk utvikling. Kultur og reiseliv kan være viktige verktøy for å skape attraktive, inkluderende og robuste lokalsamfunn.

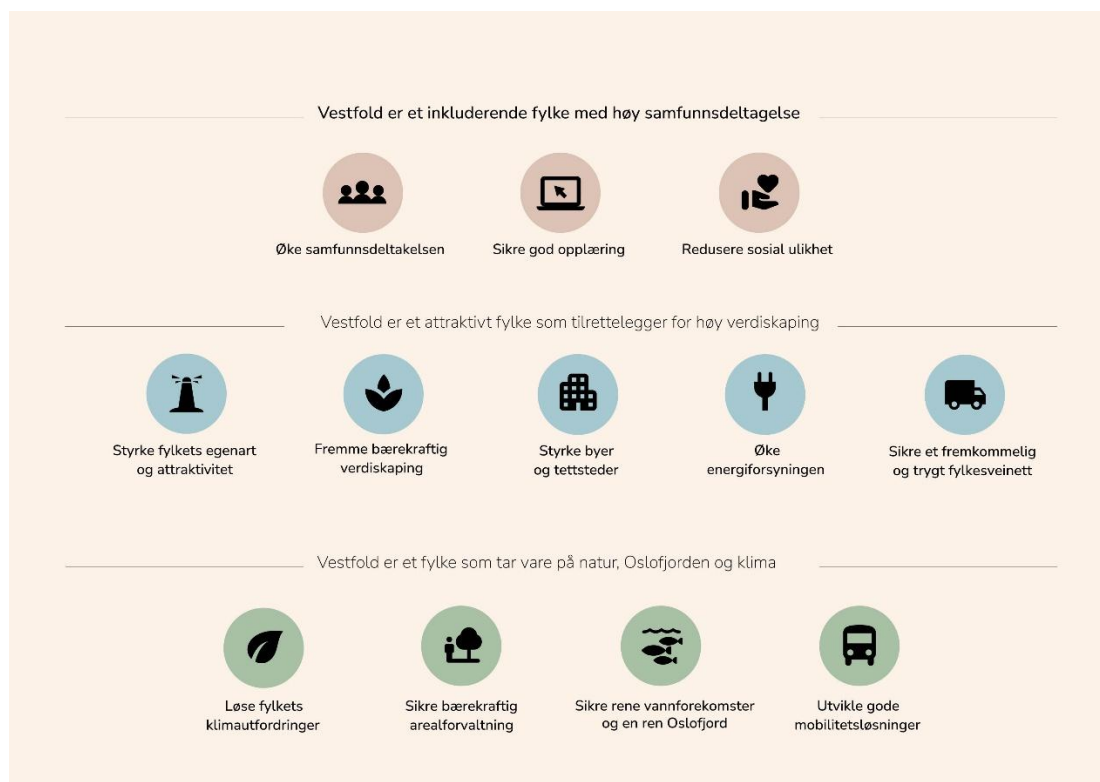
Nasjonale forventninger og lovverk

Innenfor reiseliv og kulturliv har Fylkeskommunen flere lovpålagte oppgaver, og oppgaver som det er knyttet nasjonale forventninger til. Lover og nasjonale forventninger omtales under vedleggene.

Vestfoldplanen

I Vestfoldplanen defineres fylkesmål og hovedmål. De tre fylkesmålene er overordnede og styrende, og reflekterer felles ambisjoner og verdier. De 12 hovedmålene er mer konkrete; de viser mulighetsrommet og gir retning for arbeidet basert på fylkeskommunes virkemidler, verktøy og handlingsrom. I illustrasjonen under er de tre fylkesmålene sortert i prioritert rekkefølge etter vedtak i Fylkestinget om at økt samfunnsdeltagelse er første prioritet.

Målene i fylkeskommunens planer og strategier kobles til hovedmålene for å sikre en rød tråd i plansystemet.

Illustrasjon: Vestfoldplanens tre fylkesmål og tolv delmål

1.5 Samarbeid, roller og ansvar

Nasjonal kultur- og reiselivspolitikken formes gjennom samspill mellom forvaltningsnivåer, kultur- og reiselivsaktører og sivilsamfunnet.

Fylkeskommunen har ansvar for å ivareta nasjonale og regionale forventninger. Lokale formål og aktiviteter er kommunenes ansvar.

Fylkeskommunens samfunnsoppdrag kan beskrives gjennom fire sentrale roller:

- I rollen som **demokratisk arena** har fylkeskommunen folkevalgte som øverste organ som utøver makt og myndighet.
- I **myndighetsrollen** forvalter fylkeskommunen flere lovverk, helt eller delvis. Innen kultur og reiseliv utøver fylkeskommunen kulturmiljøforvaltning og planlegging, friluftsliv, tilskuddsforvaltning og regional planlegging.

- **Tjenesteleverandørrollen** omfatter blant annet ansvar for Den kulturelle skolesekken og eierskap i Vestfoldmuseene. Rollen utøves også gjennom anbudet «kjøp av reiselivstjenester».
- **I rollen som regional utvikler** skal fylkeskommunen å gi strategisk retning for utvikling i fylket, tilpasset regionale og lokale forhold, samt koble lokale og regionale forhold sammen. Fylkeskommunen skal gjennom planlegging ta ansvar for en helhetlig og ønsket utvikling i regionen.

Det er i rollen som regional utvikler fylkeskommunen utarbeider planer og strategier.

FNs bærekraftsmål nr. 17 løfter fram samarbeid som avgjørende for å håndtere store samfunnsutfordringer som utenforskap, klimaendringer, naturkrise og framtidig mangel på arbeidskraft. Fylkeskommunen har en rolle som regional utviklingsaktør, og skal sammen med statlige og regionale aktører jobbe for felles utvikling. Fylkeskommunen skal følge opp utfordringene og mulighetene som er beskrevet i strategien, og sammen med andre jobbe mot målene.

Internasjonalt samarbeid og utveksling er viktige strategiske verktøy. Gjennom internasjonale nettverk, prosjekter og samarbeid bygger fylkeskommunen kompetanse og styrker internasjonal forståelse.

Fylkeskommunens virkemidler

- Tilskuddsordninger
- Priser og stipender
- Organisering
- Flerårige samarbeidsavtaler
- Anbudsprosesser
- Eierskap
- Budsjett og økonomi
- Informasjon og kommunikasjon
- Møteplasser (f.eks. konferanser)
- Regionale fagnettverk og kompetanse

Dette er virkemidler fylkeskommunen kan bruke for å nå målene. I tillegg har næringsliv, organisasjoner, kulturinstitusjoner og andre aktører et virkemiddelapparat som kan være med å styrke en ønsket samfunnsutvikling. Gjennom samarbeid med andre blir virkemiddelapparatet større, og gjennom koordinert innsats kan virkemidlene forsterke hverandre.

2 Kultur, reiseliv og opplevelser i Vestfold

Foto: Vestfold Fylkeskommune ved Rune Nordseter

I dette kapitelet gis en samlet beskrivelse av hva som gjør Vestfold til et attraktivt fylke å bo i og komme på besøk til. Mot slutten oppsummeres noen av de fortrinnene fylket har, som kan brukes strategisk for å utvikle regionen, og øke bosteds- og besøksattraktiviteten.

2.1 Vestfoldkysten

Navnet Vestfold betyr området vest for Folden, det vil si Oslofjorden, et navn området har hatt siden vikingtiden. Beliggenheten langs Oslofjorden og nær Skagerak har gjort fylket til både en port ut i verden og en port inn til Norge. Kontakten med omverdenen har ført til utstrakt varebytte og handel, men også til utveksling av tanker og ideer. Vestfoldkysten er derfor preget av en rik maritim kulturarv og en skjærgård som gjennom generasjoner har vært både arbeidsplass og rekreasjonsområde. Skjærgården er i dag Vestfolds største attraksjon og et sentralt bidrag til regionens besøks- og bostedsattraktivitet.

På kyststien kan du gå fra strand til strand, og padleleden knytter holmer, vikene og kyststier sammen i padleruter. Båtturisme og et godt utbygd tilbud av marinaer og gjestehavner gjør det enkelt å oppleve kysten både med egen båt og gjennom organiserte aktiviteter. Færder nasjonalpark er et av landets viktigste områder for kystnært friluftsliv og et sentralt landskaps- og kulturmiljø i Vestfold. Færder nasjonalparksenter formidler kunnskap om natur, friluftsliv og Oslofjorden. Kulturmiljøer som Mølen, med sine unike rullesteinstrenger og kulturminner er et eksempel på at natur og kulturarv sammen utgjør en helhetlig og verdifull kystkultur.

Vestfold deler både muligheter og utfordringer knyttet til Oslofjorden med naboregionene. Det videre arbeidet med miljøtilstanden i fjorden forutsetter samarbeid og bærekraftig bruk.

2.2 Natur og friluftsliv

I Vestfold er det god tilgang på natur og mangfoldige og varierte muligheter til å drive friluftsliv langs kysten og i innlandet, sommer som vinter. Skogsområdene i innlandet gir muligheter for å gå tur på merkede stier, plukke bær eller sopp og det er jakt- og fiskemuligheter. Med klimaendringene har vintersesongen blitt kortere, men det er gode muligheter for både ski og skøyteaktivitet.

Fylket har over 140 statlig sikrede friluftsområder. Frivillig innsats fra blant annet Den norske Turistforening (DNT) og Redningsselskapet (RS) gjør det trygt å ferdes i skogen, langs kysten og på fjorden. Og lokale turistforeninger og kystlag utfører et omfattende arbeid for friluftslivet for å ta vare på og formidle kunnskap om kulturmiljøer.

Kjærra Fossepark i Numedalslågen er et eksempel på godt samspill mellom natur, kultur og reiseliv. Det er et offentlig sikret friluftsområde og et utvalgt kulturmiljø med regional verneverdi.

2.3 Byer og tettsteder

Arealplanlegging og tettstedsutvikling er vesentlig for å bygge gode lokalsamfunn. Men de skal også fylles med liv og aktivitet, og der er kultur og reiseliv de viktigste bidragsyterne. Byer og tettsteder skaper en ramme rundt folks liv. Der finnes kultur, handel, aktivitet, opplevelser og møteplasser. 87% av befolkningen i Vestfold bor øst for E-18 og Vestfoldbanen. Sentrum i byene er sentrale både for handel og økonomien i sentrumsnæringene, men også som møteplass for opplevelser og arrangement, og dermed som en arena for kultur og reiseliv. Alle byene i Vestfold har kino, og et bibliotek med åpne møteplasser og kunnskapsarenaer for alle innbyggere. I alle kommuner er det kulturhus.

Kunstnerbyen Åsgårdstrand er et eksempel på godt samspill mellom kunst, kultur, reiseliv og stedsutvikling. Det setter Vestfold på kulturkartet med både nye og eldre kultur- og kulturhistoriske opplevelser. Her finnes blant annet Munchs hus, det kommunale Galleri Ask og et aktivt, profesjonelt kunstmiljø.

Akantusprosjektet i Larvik er et eksempel på en samskapingsarena, der ambisjonen er å fremheve og styrke Vestfolds grevskapshistorie gjennom forskning og formidling med Herregården i Larvik som attraksjon.

De korte avstandene mellom byene og tettstedene i fylket gjør at opplevelser alltid er lett tilgjengelige, både for de som bor her og for de som er på besøk. Transportårene kopler byer og tettsteder sammen. Toget går gjennom de fleste byene. Transportetappene kan også bli en opplevelse hvis man velger kyststien, pilgrimsleden eller en av rutene i padleleden.

2.4 Kulturarven

Vestfold har flere kulturmiljøer som i tillegg til å være regionalt viktige, har internasjonal og nasjonal interesse. Lokalitetene fra vikingtid på Borre, Gokstad og Oseberg er eksempler på dette. I tillegg finnes bygninger og anlegg knyttet til de to eneste norske grevskapene; Larvik og Jarlsberg. Anlegg og fartøy knyttet til landets forsvars- og kysthistorie finner vi på Fredriksvern i Stavern og på Karljohansvern i Horten. Kulturmiljøet «Parken» i Sandefjord har anlegg fra kurbadstid og hvalfangst. Vestfolds byer og tettsteder har bygningsmiljøer som skaper identitet og tilhørighet, men som også er kilde til både miljømessig og økonomisk bærekraft.

Vikingarven står sentralt i Vestfolds kultur og er grunnlaget for fylkeskommunens vikingtidssatsing Vikingveien. Vikinghistorien formidles på opplevelsessentre som Midgard vikingsenter med Gildehallen på Borre og på Vikingodden i Tønsberg. Vestfoldmuseene og bibliotekene har en sentral oppgave med å ta vare på og formidle Vestfolds historie. Mye formidling og ivaretagelse av kulturarven og tradisjonskulturen skjer gjennom lokalt og frivillig engasjement. Vestfolds kulturarv er en kilde til kunnskap, opplevelser, bruk og verdiskaping.

2.5 Kunst og kultur

Profesjonelle kunstnere utgjør grunnmuren i kulturlivet og skaper store ringvirkninger for det frivillige feltet, kulturelle og kreative næringer og reiselivet. Profesjonelle aktører innen scenekunst, som Stella Polaris, utøvere av musikk som Kongelige Norske Marines Musikkorps, og visuelle kunstinstitusjoner som Haugar Kunstmuseum, Vestfold Kunstsenter og Preus museum er eksempler på aktører med base i Vestfold. Amatørfeltet er for stort til at noen kan nevnes spesielt. Det er mange mindre aktører som bidrar til å styrke bostedsattraktivitet og livskvalitet.

I det som ofte omtales som det kulturelle økosystemet, omfattes samspillet mellom profesjonelle og frivillige aktører, frivillige, arenaer, publikum, forvaltning og næringsliv, som til sammen skaper et levende og bærekraftig kulturliv. Biblioteker, museer, kulturhus, kulturarenaer, kulturmiljøer og tilskuddsordninger utgjør en sentral kulturell og samfunnsmessig infrastruktur. De er avgjørende for kulturens utvikling og tilgjengelighet, og bidrar til demokrati, ytringsfrihet, beredskap, deltakelse og regional utvikling. Den kulturelle skolesekken og Marked for musikk og scenekunst er eksempler fra Vestfold på etablerte ordninger som sikrer varig tilgang til profesjonell kunst og kultur.

2.6 Mat og matopplevelser

Vestfold har en sterk lokal matkultur og tilbyr stadig flere matopplevelser i form av et måltid eller måltidskonsept, gårdsturisme eller gårdsutsalg. Det er mange gårder og matprodusenter som leverer kvalitetsprodukter, og det er spesielt gode vilkår for å dyrke grønnsaker i fylket. Hele 25 % av landets grønnsaksproduksjon skjer nettopp her. Bevisstheten om, og etterspørselen etter lokal mat øker og flere restauranter har integrert lokale råvarer i sine menyer. Det gir besøkende og innbyggere en autentisk opplevelse av regionens mattradisjoner.

2.7 Arrangement, opplevelser og familie

Familier kan være aktive i en klatrepark eller et lekeland, oppsøke en besøksgård, eller tilbringe en dag på strand. Det er offentlige skateparker og svømmehaller i mange av kommunene. Kulturhusene, bibliotekene og museene har mange tilbud som passer barn og unge og familier.

Idretten står sterkt, med lange tradisjoner for samarbeid mellom det offentlige og frivilligheten. Arrangementer som Vestfold Maraton, Sandar Cup og Peter Wessel Cup trekker deltakere, publikum og besøkende fra inn- og utland.

Vestfold er et arrangements- og festivalfylke med høy aktivitet og stor tilstrømning av besøkende. Stavernfestivalen, Slottsfjellfestivalen og Midgardsblot trekker både nasjonalt og internasjonalt publikum. Festivaler har utviklet seg til å bli en næring med god omsetning og utviklingsmuligheter. Festivaler og andre kultur- og idrettsarrangementer gir betydelige økonomiske ringvirkninger for lokalt næringsliv gjennom overnatting, servering, transport og handel.

2.8 Vestfold som reisemål

I 2024 ble det registrert nærmere 3,3 millioner gjestedøgn i Vestfold, fordelt på hotell, camping, Airbnb og fritidsboliger. Hele 78 prosent av gjestedøgnene er i sommerhalvåret mai–oktober. Fritidsboligturisme dominerer, og står for 43 % av gjestedøgnene, som tilsvarer omtrent 1,4 millioner estimerte gjestedøgn. Hotell har 768 000 gjestedøgn, camping 605 000 og Airbnb 504 000 gjestedøgn.

Etterspørselen hos hotellene har hatt en betydelig nedgang etter pandemien. Dette gjelder særlig blant yrkesreisende og kurs- og konferansegjester fordi digital møtedeltagelse har blitt vanligere. Hotellene må dermed vurdere nye målgrupper og utvikle høst-, vinter- og vårsesongene.

Besøkende til Vestfold er dominert av norske gjester. Kun 17 prosent av kommersielle gjestedøgn kommer fra utenlandske turister, noe som setter Vestfold nest nederst av landets fylker. Dette til tross for at tilgjengeligheten til Vestfold er god via Torp lufthavn og ferger fra Danmark og Sverige. Innsatsen kan rettes mot målgrupper som har ferie i andre måneder enn det nordmenn tradisjonelt har.

2.9 Oppsummering

Vestfolds fortrinn for å styrke besøks- og bostedsattraktiviteten ligger i Vestfoldkysten og naturen, kulturen og kulturmiljøene, lokale matopplevelser og de korte avstandene mellom byene og tettstedene. Fylket har attraksjoner av internasjonal interesse knyttet til Edvard Munchs kunstnerskap og vikingenes virke. Vestfold har samtidig flere attraksjoner av nasjonal, regional og lokal betydning knyttet til blant annet grevskapene, industrisamfunnet og hvalfangsten.

Vestfold er en sterk merkevare som reisemål. Vestfolds styrke som reisemål bygger på samspillet mellom kysten og skjærgården, kulturarven og vikinghistorien, levende byer og tettsteder, arrangementer, lokalmat og opplevelser, fylkets korte avstander og gode forbindelser til nasjonale og internasjonale markeder. Det er behov for vesentlig forsterket markedsføring av Vestfold som reiselivsmål i internasjonale markeder. Et sterkt kultur- og reiseliv kan bidra flere helårsaktiviteter og dermed flere arbeidsplasser og økt verdiskaping.

Der kulturnæring som festivaler eller arrangementer kan være med på å trekke besøkende til fylket, vil et solid og velfungerende kultur- og idrettsliv året igjennom kunne være en faktor for å trekke nye innbyggere til Vestfold. På den måten kan Vestfolds fortrinn bidra til økt attraksjonskraft på flere områder.

For å skape økonomiske verdier gjennom opplevelser i fylket, er et samarbeid mellom kultur og reiseliv vesentlig. Det er også avgjørende å ha en infrastruktur med kulturhus, scener, museer og møteplasser for å utvikle seg. Transportmuligheter til og fra fylket, og mellom byer og tettsteder er også vesentlig for å styrke attraksjonen.

Destinasjonsanalysen fra Menon (2025) peker spesielt på at de tre viktigste ressursene vi har for verdiskaping innenfor reiseliv i Vestfold er **natur, kultur og mat**. Disse ressursene kan styrkes gjennom strategisk bruk av de største fortrinnene:

- Skjærgården, kyst og naturbaserte opplevelser
- Vikingtid og middelalderkultur
- Munch
- Arrangementer og festivaler
- Lokal mat og matopplevelser

3 Satsingsområder

I dette kapitelet presenteres de tre satsingsområdene i strategien:

- **Vestfold for alle** – Kultur og reiseliv som drivkraft for et inkluderende og mangfoldig Vestfold
- **Vestfoldlivet** - *Kultur og reiseliv som drivkraft for et sterkere og mer attraktivt Vestfold*
- **Vestfoldkysten** - *Kultur og reiseliv som drivkraft for et grønnere og mer bærekraftig Vestfold*

3.1 Vestfold for alle - *Kultur og reiseliv som drivkraft for et inkluderende og mangfoldig Vestfold*

Foto: Marte Glanville

3.1.1 Utviklingstrekk og muligheter

Et inkluderende og mangfoldig kulturtilbud er en essensiell bærebjelke i menneskers livskvalitet, og for et velfungerende demokrati. Vestfold har et rikt og variert kulturtilbud, noe som påvirker bostedsattraktiviteten positivt.

Et inkluderende samfunn forutsetter at alle gis mulighet til å delta og bidra ut fra egne forutsetninger. Det forventes store endringer Vestfolds demografi og økonomi i årene fremover. Dette krever nye prioriteringer i den regionale utviklingen. Det er en utfordring for regionen at tilgangen på kvalifisert arbeidskraft forventes å bli redusert, samtidig behovet for arbeidskraft vil øke betydelig. I tillegg er det forventet at befolkningsveksten i Vestfold frem mot 2050 i det vesentlige vil skje i aldersgruppen 65 år og eldre, særlig blant dem over 80 år. Økt andel eldre i samfunnet skaper utfordringer for kommunene knyttet til blant annet tilgang på arbeidskraft. Samtidig utgjør flere eldre en ressurs.

Det økonomiske bildet endrer seg. Andelen unge som vokser opp i lavinntektsfamilier har økt i alle Vestfold-kommuner de siste ti årene. Usikre tider påvirker tilbud og etterspørsel og dermed også prisnivå, i mange bransjer.

Mange unge ressurser står utenfor arbeid og skole. Personer med funksjonsvariasjoner opplever at tilbud er utilgjengelige, og mange eldre opplever ensomhet etter endt arbeidsliv. Å prioritere økt samfunnsdeltagelse innebærer blant annet å styrke frivilligheten. Frivilligheten er sterk i Norge, men den opplever en trend der mye engasjement er av kortvarig karakter, og at det er blitt vanskeligere å rekruttere til organisasjonsarbeid.

De største folkehelseutfordringene i Vestfold er knyttet til sosial ulikhet i helse, og at for mange innbyggere er lite fysisk aktive. Det er dokumentert at både fysisk aktivitet og kultur har en positiv effekt på helse, og påvirker livskvaliteten positivt, derfor er det samfunnsøkonomisk viktig at folk er i aktivitet hele året.

Reiselivsnæringen gir jobbmuligheter til mange, både faglærte og ufaglærte. Det gjør næringen spesielt viktig for å øke samfunnsdeltagelsen gjennom å inkludere flere i arbeidslivet. Mange unge får sitt første møte med arbeidslivet her. For kultur- og reiselivsnæringene, som ofte preges av sesongvariasjoner og mangfoldige arbeidsoppgaver, ligger det et potensial i å åpne for bredere rekruttering og tilrettelegging. For å få dette til, er gode rammevilkår avgjørende.

Demokratiet og ytringsfriheten er under press og utviklingen gjør at innsatsen for å bevare dette må prioriteres. I usikre tider der krig og konflikt preger nyhetsbildet har beredskap høyere prioritet, og inkluderer vern om demokrati, ytringsfrihet og fellesskap. Totalberedskapsmeldingen slår fast at kultur og kulturarv er en essensiell del av Norges sivile beredskap og samfunnets motstandskraft i krise og krig. Biblioteket har et særskilt oppdrag om å for å styrke demokratiet og verne om ytringsfriheten gjennom å være uavhengige møteplasser og arenaer for folkeopplysning og debatt.

For å være en drivkraft for et inkluderende og mangfoldig Vestfold må kultur og reiseliv legge til rette for økt deltagelse fra flere grupper. For å gi grupper som seniorer, personer med funksjonsvariasjoner, innvandrere og unge likeverdig tilgang til fritidsaktivitet, kulturliv og arbeidsliv er det behov for tilrettelegging. Tilgjengelige møteplasser, universell utforming og lavterskel aktiviteter kan gi flere muligheten. Tilrettelegging og tilgjengeliggjøring bidrar også til økt besøk og dermed også til verdiskaping.

Et levende kulturliv fremmer ytringsfrihet, refleksjon og demokratisk deltagelse, og fungerer som samfunnsberedskap ved å styrke evnen til å håndtere uro og ekstremisme. Kulturens egenverdi skaper engasjement, dialog og livskvalitet, og er en grunnleggende byggestein i samfunnsutviklingen.

Frivilligheten er sentral for å øke samfunnsdeltagelsen, fordi den skaper møteplasser og gir demokratisk erfaring. Den er også viktig i møte med den demografiske utviklingen med tilbud om aktiviteter for seniorer. Minst like viktig er det at seniorenes ressurser kan brukes til meningsfylte oppgaver i frivilligheten.

Kultur- og reiselivssektoren kan brukes aktivt, systematisk og strategisk for å øke samfunnsdeltagelsen, noe som vil bidra til å styrke attraktiviteten både for besøkende og innbyggere.

3.1.2 Mål og oppfølging i handlingsprogrammet

Målene for strategiperioden bygger på utviklingstrekkene og mulighetene som er beskrevet over. De viser retning for at kultur og reiseliv skal være en drivkraft for et inkluderende og mangfoldig Vestfold.

Illustrasjonen: mål knyttet til sosial bærekraft og kultur og reiseliv som drivkraft for et inkluderende og mangfoldig Vestfold

Målbeskrivelser

Vestfold for alle - Kultur og reiseliv som drivkraft for et inkluderende og mangfoldig Vestfold

Bygge demokratiske verdier og styrke ytringsfriheten

Demokratiet er en grunnpilar i det norske samfunnet. Internasjonalt er demokratiet under press, og gjennom kultur, idrett og frivilligheten er det muligheter for å fremme demokratiet gjennom kunnskap og gjennom demokratisk erfaring.

Større mangfold og representasjon i kultur og reiseliv

Kultur og reiseliv skaper inkluderende arenaer og tilbud som gjenspeiler mangfoldet i samfunnet der ulike grupper er representert både i innhold og blant utøvere.

Tilskuddsordninger, samarbeidsavtaler, innkjøp og utviklingstiltak skal bidra til økt tilgjengelighet gjennom universell utforming, bruk av ledsagerbevis og god informasjon om tilgjengelighet.

Bedre vilkår for frivilligheten	Frivilligheten er en grunnpilar i Vestfolds kultur- og reiseliv som utfører viktige oppgaver i samfunnet, og bidrar til samfunnsdeltagelse. For at frivilligheten skal kunne gjøre denne innsatsen, har de behov for gode rammevilkår. Rammevilkår kan være veiledning, koordinerte nettverk eller bistand til søknader om tilskudd.
Aktive innbyggere hele året	Aktivitet gjennom hele året styrker folkehelsen, skaper fellesskap og gir innbyggerne økt liv. Idrett og friluftsliv skal vektlegges som sentrale virkemidler for folkehelse, inkludering, livskvalitet og helårig aktivitet. Oppfølgingen skal synliggjøres gjennom handlingsprogram og statusrapportering som sentrale virkemidler for folkehelse, inkludering, livskvalitet og helårig aktivitet. Oppfølgingen skal synliggjøres gjennom handlingsprogram og statusrapportering
Et mer inkluderende arbeidsliv	Et inkluderende arbeidsliv gir mennesker mulighet til å oppleve mestring, utvikling og sosial tilhørighet, og er avgjørende for å redusere utenforskap.

Målene følges opp gjennom handlingsprogrammet og prioriterte handlinger innenfor satsingsområdet Vestfold for alle. Satsingsområdet skal samle samarbeid, virkemidler og tiltak på tvers av fagområder og aktører for å bidra til et mer inkluderende og mangfoldig Vestfold.

Satsingsområdet følger opp bærekraftsmålenes grunntanke om at ingen skal falle utenfor. Et sterkt og levende demokrati er avhengig av bred deltakelse og fri tilgang til kultur og kunnskap, slik at alle innbyggere får mulighet til å engasjere seg og ta del i fellesskapet.

3.2 Vestfoldlivet - Kultur og reiseliv som drivkraft for et sterkere og mer attraktivt Vestfold

Foto: Anja Basma / Visitvestfold.com

3.2.1 Utviklingstrekk og muligheter

Kultur- og reiselivsnæringene utgjør en betydelig del av den økonomiske verdiskapingen i Vestfold. Arrangementer og kulturaktivitet gir ringvirkninger i andre næringer, og satsing på kulturturisme vil påvirke Vestfold positivt i retning av å bli ett sterkere og mer attraktivt fylke. Regionen har lav verdiskaping på opplevelser.

Sterke kulturaktører og initiativer danner et solid fundament for videre utvikling i Vestfold. De kulturelle og kreative næringene utgjør et vekstområde i skjæringspunktet mellom kultur og næringsliv. Feltet preges av små selskaper og frilansere med begrenset tilgang på risikovillig kapital, noe som gjør rammevilkårene særlig sårbare.

Helårssatsing er et vesentlig strategisk grep for å øke verdiskapningen. Reisende etterspør i økende grad autentiske og lokalt forankrede opplevelser. Endringene i klima har ført til at "coolcation" vokser frem, altså at reisende velger destinasjoner nordover med lavere temperaturer. Skjærgårdsopplevelser, Vikingveien, Munch, mat og måltidsopplevelser samt festivaler og arrangementer gjennom hele året, prioriteres som regionale satsingsområder. Gjennom videreutvikling av disse regionale fortrinnene vil den regionale identiteten styrkes, verdiskapningen øke, og kultur- og reiselivsnæringen vil kunne tilby flere stabile arbeidsplasser. Den målrettede innsatsen i det norske markedet skal videreføres, med særlig vekt på utvikling og styrking av kurs- og konferansemarkedet som bidrag til helårig aktivitet og økt kapasitetsutnyttelse. Samtidig skal det prioriteres en særskilt satsing på internasjonal markedsutvikling rettet mot miljøbevisste og betalingsvillige besøkende som etterspør autentiske, bærekraftige og

kvalitetsrike opplevelser, og som har mulighet til å reise og oppholde seg i regionen hele året. I konkurranse med andre regioner møter Vestfold særlig destinasjoner med sterkere internasjonal merkevare og mer ikoniske naturattraksjoner, som fjord- og nordområdene. Internasjonalt konkurrerer regionen i et stadig mer globalt marked der reisende etterspør tydeligere profilerte destinasjoner, bærekraftige opplevelser og høy kvalitet i alle ledd. For å hevde seg i denne konkurransen er det avgjørende å styrke den regionale identiteten, styrke samhandling mellom kultur- og reiselivsnæringen og øke synligheten av det som særpreger Vestfold. Et mer koordinert og strategisk arbeid vil være sentralt for å ta ut det fulle potensialet og stå sterkere i konkurransen både nasjonalt og internasjonalt.

Kulturmiljø er også en kilde til økonomisk verdiskaping. Det er for eksempel dokumentert at kulturmiljøer kan bidra til økte boligpriser, samt omsetting i bygge- og reiselivsbransjen. Denne verdiskapingen utfordres samtidig av samfunnsendringene Vestfold står i. Endringer knyttet til klima og demografi medfører at enkelte kulturmiljøer utsettes for fare for å bli bygd ned eller brukt opp, mens andre utsettes for fare fordi de ikke blir brukt.

Økt kunnskap om og bærekraftig forvaltning av kulturmiljø er derfor avgjørende for å sikre verdiskaping knytta til kulturmiljø i Vestfoldsamfunnet fremover. Besøksforvaltning er et viktig stikkord for å lykkes med verdiskaping knyttet til sårbare natur- og kulturmiljøer.

For at kultur og reiseliv skal kunne være en drivkraft for et sterkere og mer attraktivt Vestfold, er helårssatsing et vesentlig strategisk grep. Et samlet og synlig kulturfylke gir Vestfold en tydelig identitet og styrker både bosteds- og besøksattraktivitet.

Å utvikle eksisterende tilbud, heller enn å utvide arealbruk, og ved å forlenge sesonger, kan vi bidra til verdiskapning på naturens premisser. Strategiske valg er samarbeid om bærekraftige opplevelser og tilbud hele året.

Mange store og tunge kulturinstitusjoner er gjennom historien plassert i hovedstaden. Fra Vestfold er reiseveien kort hvis man vil oppleve mer av profesjonell og nasjonal kunst og kultur. For fylkene nær Oslo betyr det at en god prioritering er å satse ressurser på å styrke det regionale og lokale kulturlivet. Det regionale som har nasjonal eller internasjonal appell kan gi regionen nasjonal oppmerksomhet og bidra til videre utvikling og profilering.

3.2.2 Mål og oppfølging i handlingsprogrammet

Målene for strategiperioden bygger på utviklingstrekkene og mulighetene som er beskrevet over. De viser retning for at kultur og reiseliv skal være en drivkraft for et sterkere og mer attraktivt Vestfold.

Illustrasjon: mål knyttet til økonomisk bærekraft og kultur og reiseliv som drivkraft for et sterkere og mer attraktivt Vestfold.

Målbeskrivelser

Vestfoldlivet - Kultur og reiseliv som drivkraft for et sterkere og mer attraktivt Vestfold

Styrke Vestfolds posisjon og synlighet som Norges ledende kulturfylke

Kultur og reiseliv skal styrke Vestfolds synlighet og utviklingskraft. Gjennom et bredt kulturtilbud, opplevelsesbasert turisme og helhetlig kommunikasjon skal fylket skape attraktive lokalsamfunn, fremme innovasjon og være et nasjonalt forbilde.

I Vestfold fortrinn ligger et potensiale i å hente ut synergiene i samarbeidet mellom kultur og reiseliv. Dette krever langsiktig innsats for å mobilisere aktører, bygge kompetanse og sikre gode vilkår for verdiskaping i kultur- og reiseliv.

Et levende kultur- og reiseliv i Vestfold – året rundt

Det ligger et potensial for økt verdiskaping i å utvikle helårsaktiviteter som bygger på regionens egne kvaliteter, særpreg og historie. Ved å forlenge sesongen kan vi tiltrekke flere besøkende, skape tryggere arbeidsplasser og styrke lokal næringsutvikling.

	Helårsaktiviteter basert på regionens historie, særpreg og natur gir grunnlag for å forlenge sesongen, tiltrekke flere besøkende, skape tryggere arbeidsplasser og styrke lokal verdiskaping.
Økt besøk i fylket	Helårsbesøk er nøkkelen til stabil verdiskaping og et mer attraktivt Vestfold. Ved å synliggjøre regionen nasjonalt og internasjonalt, utvikle ansvarlig markedsføring og tilrettelegge for nye målgrupper, kan vi øke lokal etterspørsel, tiltrekke flere besøkende med høy betalingssevne og stimulere til lengre opphold. Korte avstander mellom kommuner gir gode muligheter for økt besøksgrad til kultur- og arrangementstilbud gjennom hele året.
Bygge kompetanse og sikre tilgang på relevant arbeidskraft	Kompetanse er en premiss og en viktig rammebetingelse for å øke verdiskapingen. Tilgang på arbeidskraft er en faktor som påvirker bedriftsattraktiviteten. Kultur og reiseliv skal være mestringsarenaer og inngangsporter til arbeid. Målet omhandler unge talenter med drømmer om en karriere innen reiseliv, kunst, idrett eller kulturformidling. Det omhandler også behovet for kompetanseutvikling og kompetansedeling i reiseliv og kulturliv.
Gode vilkår for profesjonelle aktører og utøvere innen kunst, kultur- og reiseliv	Kultur- og reiselivsnæringen består av noen store, men mange, små og sårbare aktører. Med dette målet ønsker strategien å bidra til å gjøre det attraktivt å etablere seg i Vestfold. Kunstnere er særlig utsatt for økonomiske utfordringer, og forutsigbare rammevilkår er nødvendig.

Målene følges opp gjennom handlingsprogrammet og prioriterte handlinger innenfor satsingsområdet Vestfoldlivet. Satsingsområdet skal samle samarbeid, virkemidler og tiltak på tvers av fagområder og aktører for å bidra til et sterkere og attraktivt Vestfold.

Vestfoldlivet uttrykker den økonomiske dimensjonen i strategien. Gjennom satsingsområdet skal kultur og reiseliv bidra til å fylle Vestfold med liv, bidra til at folk som bor der til å trives, og reisende til å ville komme tilbake. Og der er kultur- og reiseliv de viktigste bidragsyterne.

3.3 Vestfoldkysten - Kultur og reiseliv som drivkraft for et grønnere og mer bærekraftig Vestfold

Foto: Vestfold fylkeskommune ved Rune Nordseter

3.3.1 Utviklingstrekk og muligheter

Vestfold har utfordringer knyttet til manglende oppnåelse av regionale og nasjonale klimamål. Konsekvensene av klimaendringene gjør at Vestfold står i fare for å miste kulturminner og kulturmiljøer, blant annet på grunn av kraftig nedbør, flom, skred og stormflo. Økende temperaturer øker faren for gjengroing av kulturlandskaper, og økt risiko for skogbrann kan også påvirke kulturminner og kulturmiljøer.

Gjennom natur- og kulturmiljøer, stier, kystområder og landskap som blir bevart og gjort tilgjengelige, bidrar kultur og reiseliv til å styrke befolkningens tilknytning til naturen og kulturen. Det kan oppstå interessekonflikter når marked, verdiskaping og vekst møter behovet for vern av natur- og kulturmiljøer. Reiselivet har stor bevissthet rundt bærekraft og besøksforvaltning, og jobber aktivt for å bidra til å ta vare på viktige natur- og kulturmiljøer.

Et utviklingstrekk er det regenerative perspektivet der kulturmiljøer og natur ikke bare bevares, men fornyes, styrkes og får økt verdi gjennom bruk. I kulturmiljøforvaltning, reiseliv og friluftsliv vil dette perspektivet tillegges større vekt i årene som kommer.

Kultur og reiseliv skal bidra til å løse klimautfordringene i fylket. Det kan blant annet skje gjennom å styrke kunnskap, og ved å legge til rette for at innbyggere og næringsliv skal kunne ta klimasmarte valg. For å bevare naturen og kulturarven må bærekraft og klima være høyt på dagsordenen. Reisende er i økende

grad opptatt av klimaavtrykk, lokal verdiskaping og ansvarlig forvaltning av natur og kultur. Dette stiller nye krav til både aktørene og forvaltningen.

Kultur og reiseliv kan bidra aktivt i klimaarbeidet blant annet gjennom bærekraftige transportløsninger, bevisst lokalisering og ansvarlig besøksforvaltning. Sesongforlengelse i eksisterende tilbud, kortreiste tilbud og styrking av lokale ressursmiljøer vil redusere press og samtidig øke lønnsomhet. Kulturen og kunsten formidler samfunnsaktuelle temaer, også klima- og miljøkunnskap. Bibliotek er delingsøkonomi og bærekraft i praksis, og deres lange erfaring er en ressurs som kan overføres til annen bruk.

Utvikling av byer og tettsteder er et strategisk virkemiddel som møter både sosiale og miljømessige samfunnsutfordringer. Bærekraftig stedsutvikling gir et solid fundament for reiselivsnæringen og skaper verdier som kommer både lokalbefolkning og besøkende til gode.

3.3.2 Mål og oppfølging i handlingsprogrammet

Målene for strategiperioden bygger på utviklingstrekkene og mulighetene som er beskrevet over. De viser retning for at kultur og reiseliv skal være en drivkraft for et grønnere og mer bærekraftig Vestfold.

Illustrasjonen: mål knyttet til miljømessig bærekraft og kultur og reiseliv som drivkraft for et grønnere og mer bærekraftig Vestfold

Målbeskrivelser

Vestfoldkysten - Kultur og reiseliv som drivkraft for et grønnere og mer bærekraftig Vestfold

Styrke kulturens rolle i bærekraftig samfunnsutvikling

Kultur spiller en viktig rolle i bærekraftig samfunnsutvikling ved å skape engasjement, refleksjon og fellesskap. Møteplasser og formidling kan bidra til grønnere valg i befolkningen. Kunstens evne til å utfordre, inspirere og fremme ytringsfrihet gjør den til en viktig aktør i samfunnets utvikling. I tillegg gir

	tilgang til natur som skjærgård, turstier og høstemuligheter økt bevissthet om miljø og styrker forståelsen for naturens verdi.
Flere aktører i kultur og reiseliv velger klimavennlige løsninger	Grønne valg i kultur- og reiseliv handler om miljøansvar i produksjon, drift og formidling. Aktører som festivaler, museer, kulturhus, idrettslag og reiselivsbedrifter kan bidra gjennom sirkulærøkonomi, delingsløsninger og miljøsertifisering. Bibliotekene har lang erfaring med delingsøkonomi og kan være en ressurs for utvikling av klimavennlige praksiser. Krav i tilskuddsordninger og styrket kompetanse skal stimulere til grønnere handlinger.
Økt grønn mobilitet	Deltakelse i kulturliv, idrett, frivillighet og opplevelser krever forflytning – både lokalt og regionalt. Å planlegge for grønn mobilitet til arrangementer og aktiviteter bidrar til å redusere klimagassutslipp. Kultur- og reiseliv kan påvirke både tilbud og valg gjennom utvikling av tjenester, formidling og tilgjengeliggjøring. Tiltak som padleled og pilegrimsled viser hvordan kultur og reiseliv kan stimulere til myk mobilitet som vandring, sykling og padling.
Bevare og tilgjengeliggjøre naturen og kulturarven	Økt besøk i sårbar natur og kultur og klimaendringene i de samme områdene medfører et behov for å verne, forvalte og forebygge unødvendig skade.
Bærekraftig besøks- og stedsutvikling	Naturkrisen og klimaendringene har gjort reisende mer bevisste på klimaavtrykk. Økt verdiskaping i kultur og reiseliv må derfor skje i tråd med bærekraftige prinsipper. Besøksforvaltning har fått en sentral rolle i planlegging, for å sikre balanse mellom vekst og vern, og for å ivareta både natur- og kulturverdier samt lokalbefolkningens trivsel. Regenerativ utvikling representerer en ambisiøs og fremtidsrettet tilnærming som går utover bærekraft ved å fokusere på å skape positiv påvirkning snarere enn bare å minimere skade.

Målene følges opp gjennom handlingsprogrammet og prioriterte handlinger innenfor satsingsområdet Vestfoldkysten. Satsingsområdet skal samle samarbeid, virkemidler og tiltak på tvers av fagområder og aktører for å bidra til et grønnere og mer bærekraftig Vestfold.

Vestfoldkysten uttrykker den miljømessige dimensjonen i strategien. I Vestfoldplanen gis Oslofjorden særlig oppmerksomhet fordi det er utfordringer knyttet til natur, klima og miljø som krever felles innsats. Samtidig omfatter satsingsområdet også tiltak og handlinger knyttet til andre deler av fylket der kultur, reiseliv og opplevelser kan bidra til bærekraftig utvikling.

Avslutning satsingsområder:

I dette kapittelet er utviklingstrekk og mulighetsrom beskrevet innenfor de tre satsingsområdene:

- **Vestfold for alle**
- **Vestfoldlivet**
- **Vestfoldkysten**

For å utnytte mulighetsrommet, er samarbeid det viktigste strategiske virkemiddelet. Det er mange ressurser å trekke på i vestfoldsamfunnet - interesseorganisasjoner, friluftsansjoner, næringsliv, kulturarbeidere, idrettsforeninger og kunstnere. Fylkeskommunens viktigste oppgave blir å bruke virkemidlene på en god måte, og kople ressursene sammen.

4 Måltabell

Mål i strategien	Fylkesmål	Hovedmål
Aktive innbyggere hele året	Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltagelse	Øke samfunnsdeltakelsen
Bygge demokratiske verdier og styrke ytringsfriheten	Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltagelse	Øke samfunnsdeltakelsen
Bedre vilkår for frivilligheten	Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltagelse	Øke samfunnsdeltakelsen
Et mer inkluderende arbeidsliv	Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltagelse	Sikre god opplæring
Større mangfold og representasjon i kultur og reiseliv	Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltagelse	Redusere sosial ulikhet
Styrke Vestfolds posisjon og synlighet som Norges ledende kulturfylke	Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskapning	Styrke fylkets egenart og attraktivitet
Bygge kompetanse og sikre tilgang på relevant arbeidskraft	Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskapning	Styrke fylkets egenart og attraktivitet
Økt besøk i fylket	Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskapning	Fremme bærekraftig verdiskaping
Et levende kultur- og reiseliv i Vestfold – året rundt	Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskapning	Fremme bærekraftig verdiskaping
Gode vilkår for profesjonelle aktører og utøvere innen kunst, kultur- og reiseliv	Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskapning	Fremme bærekraftig verdiskaping
Flere aktører i kultur og reiseliv velger klimavennlige løsninger	Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima	Løse fylkets klimautfordringer
Bevare og tilgjengeliggjøre naturen og kulturarven	Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima	Løse fylkets klimautfordringer
Bærekraftig besøks- og stedsutvikling	Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima	Løse fylkets klimautfordringer
Styrke kulturens rolle i bærekraftig samfunnsutvikling	Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima	Løse fylkets klimautfordringer
Bidra til grønn mobilitet	Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima	Utvikle gode mobilitetsløsninger

5 Vedlegg og referanser

Referanser:

Relevante internasjonale konvensjoner

- [Den internasjonale konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter](#)
- [UNESCOs konvensjon av 2005 om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk](#)
- [UNESCOs konvensjon av 1972 om vern av verdens kultur- og naturarv](#)
- [UNESCOs konvensjon av 2003 om vern av den immaterielle kulturarven](#)
- [UNESCOs Konvensjonen av 1954 om bevaring av kulturminner under væpnet konflikt](#)
- [UNESCOs konvensjon av 1970 om tiltak for å forhindre ulovlig handel med kulturgjenstander](#)
- [FN-konvensjon av 2006 om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne](#)
- [Europarådets rammekonvensjon om kulturarvens verdi for samfunnet](#) (Faro- konvensjonen)

Internasjonale føringer

[FNs bærekraftsmål](#)

Lover

[Kulturlova](#)

Lovens formål er å fastsette offentlige myndigheters ansvar for å fremme og legge til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet, slik at alle kan få mulighet til å delta i kulturaktiviteter og oppleve et mangfold av kulturuttrykk. Kommuner og fylkeskommuner skal sørge for økonomiske, organisatoriske, informerende og andre relevante virkemiddel og tiltak som fremmer og legger til rette for et bredt spekter av kulturvirksomheter regionalt og lokalt. Det viktigste i kulturloven for en fylkeskommune er å sikre at kulturpolitikken blir en integrert del av den regionale planleggingen og utviklingen.

[Kulturminneloven](#)

Kulturminneloven med tilhørende forskrifter har til formål å ta vare på kulturminner og kulturmiljøer både som del av vår felles mangfoldige kulturarv og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning. Loven omfatter gjenstander og områder som har kulturhistorisk verdi. Det er et felles ansvar å ivareta disse ressursene som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet. Når det treffes vedtak som påvirker kulturminneressursene, skal det legges vekt på denne lovens formål. Fylkeskommunen er tildelt et førstelinjeansvar etter loven.

[Folkebibliotekloven](#)

Folkebibliotekloven regulerer folkebibliotekene i Norge. Loven beskriver folkebibliotekenes formål og ansvaret til stat, fylkeskommune og kommune. Folkebibliotekene skal blant annet fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet og være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Fylkeskommunen er tildelt et ansvar for regionale bibliotekoppgaver og regional bibliotekutvikling etter loven.

[Friluftsloven](#)

Formålet med denne loven er å verne friluftslivets naturgrunnlag og sikre allmenhetens rett til ferdsel, opphold m.v. i naturen, slik at muligheten til å utøve friluftsliv som en helsefremmende, trivselskapende og miljøvennlig fritidsaktivitet bevares og fremmes.

Tilhørende [forskrift](#) fastsetter at fylkeskommunen skal gjennom egne tiltak, fordeling av statlige tilskuddsmidler og deltakelse i statlige prosjekter bidra til å ivareta og utvikle arealer, ferdselsårer og anlegg for friluftsliv og stimulere til friluftsliv. Fylkeskommunen skal bidra til å informere om rettighetene og pliktene som følger av allemannsretten.

[Plan- og bygningsloven](#)

Plan og bygningsloven (PBL) sier at et viktig overordnet mål med planleggingen er å fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner. § 3-

4. sier at «*Regional planlegging har til formål å stimulere den fysiske, miljømessige, helsemessige, økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen i en region. Regional planmyndighet har ansvaret for og ledelsen av arbeidet med regional*

planstrategi, regionale planer og regional planbestemmelse etter reglene i kapittel 7 og 8....» Regionale kulturpolitiske prioriteringer skal nedfelles i planer etter plan- og bygningsloven, både arealplaner og samfunnsplaner. I [Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027](#) omtales nasjonale forventninger i planarbeid omkring kultur, idrett, friluftsliv, frivillighet, reiseliv, kulturmiljø, naturmangfold m.m.

[Arkivloven](#)

Arkivloven regulerer hvordan offentlige organer skal sikre, bevare og gjøre tilgjengelig dokumentasjon som har verdi som rettighetsgrunnlag, forvaltning og kulturarv. Det innebærer et ansvar for at arkivmateriale knyttet til museumsdrift og eierskap forvaltes forsvarlig, både administrativt og kulturhistorisk. Loven skal sikre at museenes arkiver bevares for ettertiden og kan brukes til forskning, formidling og innsyn.

Nasjonale forventninger

[Meld. St. 16 \(2019–2020\) Nye mål i kulturmiljøpolitikken. Engasjement, bærekraft og mangfold](#)

Kulturmiljø er et felles gode og en viktig samfunnsressurs som kan bidra til både miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft. Meldingen presenterer tre nye nasjonale mål i kulturmiljøpolitikken, med vekt på engasjement, bærekraft og mangfold. Med denne meldingen innfører regjeringen begrepet "kulturmiljø" som samlebetegnelse.

Begrepet understreker betydningen av helhet og sammenheng og samtidig gjøres tilknytningen til den øvrige klima- og miljøpolitikken tydeligere. Meldingen beskriver status, utfordringer, muligheter og tiltak i kulturmiljøpolitikken.

[Meld. St. 9 \(2024–2025\) Totalberedskapsmeldingen. Forberedt på kriser og krig](#)

Totalberedskapsmeldingen, kapittel 5, omhandler samfunnets motstandskraft og kulturens rolle i krisetider. Den understreker viktigheten av kunst og kultur i kriser og krig. Den fremhever at kultur, kulturarv og kulturaktører spiller en avgjørende rolle i å styrke motstandskraften i samfunnet. Totalberedskapsmeldingen viser at kultursektoren er en viktig del av nasjonens beredskap og evne til å håndtere kriser.

Regjeringen forutsetter at institusjoner som får statlig støtte lager planer for å ivareta vår kultur og formidle kultur, kunst- og kulturarv også under kriser, i den grad det er forsvarlig.

[Meld. St. 13 \(2024-2025\) Forebygging av ekstremisme Trygghet, tillit, samarbeid og demokratisk motstandskraft](#)

I meldingen presenterer regjeringen politikk for forebygging av radikalisering og ekstremisme, og gir retning for det forebyggende arbeidet framover.

Bibliotekenes sentrale rolle er vektlagt i kapittelet som handler om å bygge demokratisk motstandskraft i befolkningen og styrke oppslutningen om demokrati og menneskerettigheter.

Bibliotekene spiller en nøkkelrolle i arbeidet med å styrke demokrati og menneskerettigheter. De fungerer som åpne arenaer for læring, samtale og debatt, og gir tilgang til et mangfold av litteratur, forskning og kunnskap som fremmer refleksjon, kritisk tenkning og digital dømmekraft.

Blant tiltakene som foreslås, er å vurdere bibliotekets rolle i forebygging av ekstremisme, samt å videreutvikle støtteordninger for skolebibliotek.

[Meld. St. 18 \(2015–2016\) Friluftsliv. Natur som kilde til helse og livskvalitet](#)

Meldingen omfatter tiltak og føringer innenfor både motivering og rekruttering til friluftsliv, og innenfor forvaltning av områder for friluftsliv. Regjeringen vil prioritere friluftsliv i nærmiljøet, slik at alle kan delta. Barn og unge er prioriterte målgrupper.

Meldingen inneholder også blant annet tiltak og føringer for å ivareta arealer for friluftsliv i fjellområder med stort utbyggingspress.

[Meld. St. 22 \(2022–2023\) Kunstnarkår](#)

I denne meldingen står regjeringens ambisjoner for kunstneres kår i årene som kommer. Det overordnende målet er at kunstnerpolitikken fremover skal bidra til at kunstnere har gode muligheter til å virke som kunstnere nasjonalt og internasjonalt, at de får rimelig betaling for kunstnerisk arbeid og er tydelig inkluderte på kunstnerrelevante politikkområder, og at de kan virke over hele landet.

[Meld. St. 26 \(2011–2012\) Den norske idrettsmodellen](#)

Meldingen oppgir nasjonale mål for idrettsfeltet og trekker opp retninger for virkemiddelbruken. Statens overordnede mål med idrettspolitikken kan sammenfattes i visjonen *idrett og fysisk aktivitet for alle*. Idrett og fysisk aktivitet for alle innebærer at staten gjennom sin virkemiddelbruk skal legge til rette for at alle som ønsker det skal ha mulighet til å delta i idrett eller drive egenorganisert fysisk aktivitet. Den viktigste forutsetningen for dette er økt satsing på anlegg for idrett og egenorganisert fysisk aktivitet, herunder friluftsliv. Barn og unge, personer med nedsatt funksjonsevne og inaktive er særlige målgrupper.

[Meld. St. 22 \(2015–2016\): Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver](#)

Meldingen omhandler regjeringens forslag til regionreform. Samfunnsutviklingsarbeidet for fylkeskommunen omtales. Det krever samarbeid med offentlige myndigheter som fylkeskommunen ikke har instruksjonsmyndighet over, og mobilisering av private aktører og lokale og regionale interesser. Samtidig forutsetter samfunnsutviklerrollen at fylkeskommunens egne

ansvarsområder og virkemidler ses i sammenheng, at eksisterende handlingsrom utnyttes og at det gjøres regionale prioriteringer og avveining av ulike interesser.

[Meld. St. 8 \(2018-2019\): Kulturens kraft - kulturpolitikk for framtida](#)

Meldingen viser den overordnede politiske retningen for kulturpolitikken framover, gjør greie for prioriteringer og presenterer nye nasjonale kulturpolitiske mål.

Kulturmeldingens samfunnsmål er: Eit levande demokrati der alle er frie til å ytre seg, og der mangfold, skaparkraft og kreativitet er høgt verdsett. Eit inkluderande samfunn der kunst og kultur av ypparste kvalitet inspirerer, samlar og lærer oss om oss sjølv og omverda.

[Nasjonal reiselivsstrategi 2030](#)

Dette strategidokumentet beskriver premisser for utvikling, verdigrunnlag, mål, strategisk grep, anbefalte satsingsområder og tiltak. Mandat og metode ligger vedlagt, samt en oversikt over de mest sentrale rammevilkårene for næringen. I tillegg er det utarbeidet nettbaserte kunnskapsgrunnlag, som utgjør det faglige fundamentet for utvalgte områder i strategien. Fire hovedmål beskrives:

1. Norsk reiseliv skal øke sin egen verdiskaping og bidra til jobbskaping i hele landet
2. Norsk reiseliv skal bidra til at Norge blir et lavutslippssamfunn
3. Norsk reiseliv skal bidra til attraktive lokalsamfunn og fornøye innbyggere
4. Norsk reiseliv skal levere så høy kunde verdi at betalingsvilje og gjenkjøp øker

[Veikart for reiselivsnæringen](#)

Regjeringens ambisjon for reiselivsnæringen er at den skal være konkurransedyktig, ha lavt klima- og miljøavtrykk, skape verdier og tilby attraktive reisemål over hele landet. Klimaendringer og tap av naturmangfold er blant de største globale utfordringene i vår tid. Også norsk reiselivsnæring påvirkes, via endringer i rammevilkår, reisemønster og preferanser. I tillegg kommer utfordringer knyttet til blant annet rekruttering og reisemålsutvikling. Dette forsterker behovet for en mer bærekraftig aktivitet, der utvikling av grønne, kunnskapsbaserte og innovative løsninger står sentralt for å lykkes.

[Fritidserklæringen](#)

Fritidserklæringen er en intensjonsavtale mellom regjeringen, Kommunesektorens organisasjon (KS) og frivillige organisasjoner, med mål om at alle barn, uavhengig av foreldrenes sosiale og økonomiske situasjon, skal ha mulighet til å delta jevnlig i minst én organisert fritidsaktivitet sammen med andre barn. Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet. Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter.

[Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging](#)

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027 fastsetter regjeringens prioriteringer for planleggingen i fylkeskommuner og kommuner i kommende fireårsperiode. Dokumentet skal bidra til bærekraftig utvikling i hele landet, og legger vekt på samordning, effektive planprosesser og

lokalt folkestyre. Forventningene er strukturert rundt fem hovedtemaer: samordning og samarbeid, trygge og inkluderende lokalsamfunn, velferd og bærekraftig verdiskaping, klima, natur og miljø, samt samfunnssikkerhet og beredskap. Klima- og naturhensyn, jordvern, grønn omstilling og sosial bærekraft gis særlig prioritet. Dokumentet skal legges til grunn for statlig, regional og kommunal planlegging og bidra til færre konflikter og mer målrettede planprosesser

[Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljø](#)

Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljø er en nasjonal strategi som skal styrke og samordne innsatsen for vern og aktiv bruk av kystens kulturmiljøer. Strategien legger til rette for helhetlig bruk av økonomiske og juridiske virkemidler, samt bedre samarbeid mellom statlige, regionale og lokale aktører. Målet er å prioritere tiltak der bevaringsbehovet er størst, samtidig som kulturmiljøene videreutvikles som ressurser for lokalsamfunn, næringsutvikling og verdiskaping.

[Bevaringsstrategi for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg](#)

Bevaringsstrategi for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg markerer starten på et nasjonalt løft for å sikre langsiktig bevaring av Norges fredete og listeførte kirkebygg. Strategien skal bidra til en mer helhetlig, forutsigbar og kunnskapsbasert forvaltning av kirkebygg med høy kulturhistorisk verdi. Den legger vekt på samordnet bruk av virkemidler, prioritering av tiltak der bevaringsbehovet er størst, og et tett samarbeid mellom stat, eiere og forvaltningsnivåer. Målet er å bevare kirkebyggene som sentrale kulturminner og viktige ressurser for lokalsamfunn, tros- og kulturutøvelse

[Bevaringsstrategi for kulturmiljø i bygd og by](#)

Bevaringsstrategi for kulturmiljø i bygd og by er en nasjonal strategi som skal styrke og samordne innsatsen for vern og bærekraftig bruk av kulturmiljøer i både rurale og urbane områder. Strategien skal bidra til helhetlig bruk av virkemidler og prioritere tiltak der bevaringsbehovet er størst. Den legger vekt på samarbeid mellom statlige, regionale og lokale aktører, samt kunnskapsbasert forvaltning. Kulturmiljøene skal ivaretas som ressurser for identitet, stedsutvikling, verdiskaping og levende lokalsamfunn i hele landet

[Nasjonal leselyststrategi](#)

Sammen om lesing – Leselyststrategien 2024–2030 er regjeringens samlede strategi for å styrke leselyst og leseferdigheter blant barn og unge. Strategien er et samarbeid mellom Kultur- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, og tar utgangspunkt i dokumenterte utfordringer knyttet til fallende leseengasjement og ferdigheter. Målet er å skape en varig kultur for lesing gjennom tiltak i barnehage, skole, bibliotek og frivillig sektor, samt i hjemmet. Strategien legger vekt på samarbeid mellom offentlige og private aktører, tilgjengelige og varierte leseopplevelser, og tidlig innsats for å motvirke sosiale forskjeller

Regionale føringer:

-[Vestfoldplanen](#)

-[Kunnskap om Vestfold](#)

Vedlegg:

-Kunnskapsgrunnlag overordnet

-Kunnskapsgrunnlag per fagområde

Vestfold
FYLKESKOMMUNE

vestfoldfylke.no

Postadresse:

Postboks 1213 Trudvang
3105 Tønsberg

Besøksadresse:

Svend Foyns gate 9
3126 Tønsberg

Tlf. 33 34 40 00
post@vestfoldfylke.no

